

Horts Nous

Balsareny

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Als afores de Balsareny, al costat del riu Llobregat.
Emplaçament	Des del Pont del Riu (a la ctra. d'Avinyó) prendre el camí de la Séquia aigües avall. O des de la rotonda de la Fàbrica del Molí prendre el camí de la Séquia aigües amunt.
Alçada:	294
Coordenades:	
Latitud:	41.8589
Longitud:	1.8779
UTM Est (X):	406865
UTM Nord (Y):	4634719

Classificació

Número de fitxa	08018 - 190
Àmbit:	Patrimoni natural
Tipologia	Zona d'interès
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani
Segle	XIV-XXI
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	Propietaris diversos
Fitxes associades:	
<u>Séquia de Manresa</u>	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dj., 20/10/2022 - 11:46

Descripció

Zona d'horta regada amb aigua de la Séquia de Manresa que està emplaçada a la terrassa fluvial occidental del riu Llobregat. L'espai queda delimitat a l'oest per la mateixa Séquia i a l'est pel riu, tot formant una franja allargassada que va des de l'aqüeducte de Santa Maria (al nord) fins a la Fàbrica del Molí (al sud). Antigament hi havia també una zona d'horta de la Séquia al nord de l'aqüeducte de Santa Maria, els anomenats Horts Vells, però ja no es conserva.

Malgrat que en un principi el regadiu d'aquesta zona no era legal, la tradició hortícola hi és des de temps immemorials, i actualment es manté ben viva. El terreny és ocupat per un mosaic d'hortos de dimensions diverses, que en general presenten un estat de manteniment acceptable. En aquest tram la Séquia discorre a una cota més alta que els horts, en bona part protegida per un mur de contenció lateral. Són interessants els elements d'obra popular i en pedra seca que es troben dispersos per tota la zona, especialment les escales o rampes que permeten accedir des de la part alta de la Séquia cap als horts i fins el riu. Altres elements d'interès són els típics pontarrons per travessar la Séquia i alguns rastelladors o bagants que desvien l'aigua del canal. Aquesta primera zona d'horta en els inicis de la Séquia al seu pas per Balsareny constitueix un dels elements característics associats a aquest canal d'origen medieval, amb un notable interès natural, paisatgístic i identitari.

Història

La Séquia de Manresa és una de les obres d'enginyeria hidràulica més importants de la Catalunya medieval. Per fer front a una greu sequera el Consell de la Ciutat de Manresa decidí construir una gran séquia, projecte que va obtenir el permís del rei Pere III. La direcció de l'obra va anar a càrrec de Guillem Catà, mestre liniador de la ciutat de Barcelona i un dels millors especialistes en aquell moment. Una primera part de les obres (des de l'inici a Balsareny fins a arribar al terme de Manresa) es va portar a terme entre 1339 i 1377.

En la part inicial la Séquia havia de passar per terrenys sota el castell, que eren propietat del baró de Balsareny, i per això la ciutat de Manresa va comptar amb el permís dels castlans, Ramon de Peguera i Mateu de Vilallonga. Les obres van començar aviat i del mateix any 1339 ja daten la resclosa i l'aqüeducte de Santa Maria. L'aqüeducte de Conangle fou construït entorn de 1340, el mateix any que el bisbe de Vic va posar l'entredit (una forta censura canònica) a la ciutat de Manresa quan la Séquia va entrar a les terres del terme de Sallent.

De l'aigua de la Sèquia només se'n podien servir els manresans, de manera que els pagesos de pobles de la rodalia havien de veure com el canal passava pel costat de les seves terres sense poder-ne tocar ni una gota. Naturalment, això va provocar molts conflictes al llarg dels anys. Als segles XVI i XVII es registren un bon nombre de denúncies, multes i episodis de rebel·lia per part dels hortolans de Balsareny, sovint sota l'empara o directament atiats pel mateix baró o pel rector, ja que els horts més importants del poble regats amb la Séquia eren a la Coromina i propietat del baró i del rector. Encara es conserva l'aqüeducte o pont anomenat del Rector, perquè es troba on la parròquia tenia els seus horts.

Al segle XVIII els veïns de Balsareny que tenien horts a la vora de la Sèquia hi feien forats per poder regar, tapant-los i destapant-los segons la seva conveniència. Quan la Junta de la Sèquia ho va saber va fer tapar aquells forats i va deixar sense aigua els horts del poble. En aquell moment el rector de Balsareny era Roque García de la Enzina, un capellà il·lustrat que escrivia versos, tenia nocions d'enginyeria i que fou un personatge important en la història del poble, sobretot perquè va impulsar la construcció d'un pont sobre el

Llobregat. El rector García va enginyar un curiós aparell que ara s'anomena “trompa” o “cantimplora”, i que és un sífo que permet treure aigua de la Sèquia sense fer-hi cap forat. No cal dir que aviat tots els pagesos es van afanyar a imitar-lo. El rector fou denunciat pels manresans i, tot i que les ordenances de la Sèquia només prohibien foradar i no deien res d'altres sistemes més sofisticats, el litigi es va allargar de 1787 a 1791, i finalment la Reial Audiència va condemnar Roque García a pagar una multa de 100 lliures. Molt més endavant, ja al segle XX, la Junta de la Sèquia va arribar a un acord amb els propietaris dels horts i es van modificar els reglaments per permetre l'ús per als regants de fora de Manresa en unes hores determinades. Ara això es fa amb mànegues i un petit motor extractor. Però encara en algunes cases de Balsareny conserven les trompes que havien utilitzat anys enrere.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 15-16.

-CASES i IBÁÑEZ, Adrià (2004): *Les pedres de la Sèquia. Un recorregut pel seu paisatge*. Manresa, Centre d'Estudis del Bages; Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Col·lecció Guies, núm. 5, Manresa.

-FRANQUESA, T; RECASENS, J (1983): *Coneguem la Sèquia*. Manresa, Caixa d'Estalvis de Manresa.

-PIÑERO, Jordi (2010), *La Sèquia de Manresa. Estudi històric i documentació del patrimoni associat a un canal d'origen medieval*, estudi inèdit per a l'Ajuntament de Manresa, Manresa.

-SARRET i ARBÓS, Joaquim (1906): *La Cèquia de Manrèsa*. Manresa.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 49-55.

